

Skogsstyrelsen

registrator@skogsstyrelsen.se

2023-02-28

LM2023/000410

Yttrande - Nulägesanalys av enskilda vägar med inriktning på skogsbrukets transporter, Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsens Dnr 2022/482 I

Lantmäteriets synpunkter

Skogsstyrelsen arbetar med en rapport som beskriver nuläget för enskilda vägar med inriktning på skogsbrukets transporter. Rapporten ska ligga till grund för ett fortsatt arbete med att ta fram branschgemensamma strategier för skogsbilvägar. Lantmäteriet har fått möjlighet att lämna synpunkter på en remissversion av rapporten och lämnar härmed följande synpunkter.

Sammantaget anser Lantmäteriet att rapporten belyser viktiga frågeställningar inte minst ur ett miljö- och hållbarhetsperspektiv. Detta då ett väl fungerande transportnät är en förutsättning för att skogsbruket ska kunna bedrivas på ett effektivt och hållbart sätt.

Lantmäteriet levererar grundläggande geografisk information till Trafikverket som ansvarar för nationella vägdatabasen (NVDB). NVDB är ett samarbete mellan Trafikverket, Sveriges kommuner och regioner, skogsnäringen, Transportstyrelsen och Lantmäteriet. Trafikverket är huvudman för NVDB.

Lantmäteriet vill även framföra att antal övriga synpunkter som utvecklas nedan.

Avsnitt 1 och 2

Samverkan mellan fastighetsägare

Lantmäteriet delar uppfattningen som framförs i rapporten att samverkan vid nybyggnation av skogsbilvägar har minskat och att vägar därmed riskerar att dras i sämre lägen, med högre miljöpåverkan och kortare livslängd som följd. En förklaring till den minskade samverkan kan vara att huvud-

vägnätet är utbyggt. Framgent behöver sannolikt bara mindre kompletteringar – stickvägar och liknande – byggas. Det är då naturligt att antalet berörda markägare blir mindre.

I de två senast avslutade omarronderingarna har det inte ingått någon utbyggnad av skogsbilvägar, till skillnad från vad som varit det normala historiskt. Tätheten på befintliga skogsbilsvägnät har i de två fallen bedömts vara tillräcklig. Det kan tilläggas att ett väl utbyggt skogsbilvägnät ofta är en förutsättning för att vid strukturrationalisering kunna utarbeta en bra fastighetsbildningsplan. En av de faktorer som är tänkt att uppnås med omarrondering är just att all skogsmark ska få tillgång till behövliga vägar. Det ska i detta sammanhang även nämnas att flera fördelar uppnås genom att använda vägmitt som ny fastighetsgräns i omarronderingsförrättningar.

Lantmäteriet vill i detta sammanhang framhålla att de modeller och metoder som används för att bedöma lönsamheten för nya skogsbilvägar kan behöva ses över beträffande exempelvis ingående faktorer såsom kalkylränta (diskonteringsprocent) och kalkylhorisont.

1. Modell för jämförelsetal vid nybyggnation.

Det finns inte någon bra modell för att ta fram jämförelsetal (andelstal) för kostnadsfördelning mellan skogsfastigheter och bostadsfastigheter vid de båtnadsmetoder som vanligen används idag.

Kostnaden ska fördelas mellan de fastigheter som har nytta av vägbygget. Detta framgår av anlägglagen (1973:1149). Nyttan torde avspeglas i att fastigheternas värde ökar på grund av den nya vägen. Centralt är då att enkelt kunna bedöma och beräkna värdeökningen. Båtnadsmetoden, som ofta används idag, jämför generellt sett endast olika skogsfastigheter med varandra. Då aktualiseras olika ingående parametrar, till exempel avstånd, skogens ålder, bonitet m.m. Är det även aktuellt att inkludera andra typer av fastigheter och anläggningar i vägbyggnationen, såsom bostäder, vindkraftverk, vattenkraftverk, ledningar m.m. finns ingen enkel metod för detta.

2. Fördelning av driftskostnader.

Beträffande vägarnas driftskostnader tillämpas ofta den så kallade tonkilometermetoden för kostnadsfördelning. Genom denna metod, som finns beskriven i Lantmäteriets PM från 1975 som kompletteras av PM från 1995 och 2010, finns förutsättningar att jämföra olika typer av fastigheter, till exempel skogsfastigheter, bostadsfastigheter, jordbruksfastigheter etc. Lantmäteriet har genom åren tagit initiativ till att utveckla och studera metoden ytterligare. Detta har senast skett genom initiativ till ett examensarbete vid Lunds Tekniska Högskola som ska titta närmare på andelstal för specialfastigheter, såsom vindkraftverk, vattenkraftverk och anläggningar i form av olika typer av ledningar.

Kompetensbrist

Lantmäteriet instämmer i rapportens påstående att det råder brist på personer med kompetens om skogsbilvägar. Detta har visat sig i samband med

lantmåteriförrättningar när det funnits behov av att anlita sakkunniga i vägbyggnadsfrågor.

Information i fastighetsregistret

I avsnitt 1.4.2 beskrivs att information om gemensamhetsanläggningar finns i fastighetsregistret. Det ska understrykas att fastighetsregistret är långt ifrån komplett. Brister finns fortfarande för gemensamhetsanläggningar, främst för sådana bildade före 1970-talet. Även för helt nybildade gemensamhetsanläggningar kan viss information saknas. En sådan brist är att endast en serie med andelstal för närvarande kan redovisas per gemensamhetsanläggning. Detta är inte tillfredsställande eftersom ett anläggningsbeslut kan föreskriva exempelvis en sektionsuppdelning med olika andelstalsserier inom en och samma gemensamhetsanläggning. Så kan vara fallet när olika andelstal ska gälla för utförande- och driftskostnader eller olika andelstalsserier för sommar- respektive vinterväghållning eller för vissa vägdelar.

Lantmäteriets service och tjänster

Avsnittet 1.4.2 kan behöva viss omarbetning. Informationen i fastighetsregistret är offentlig. Information från registret och akter från arkivet kan därmed lämnas ut genom offentlighetsuttag. Detta kan exempelvis ske via kontakt med Lantmäteriets kundcenter.

I avsnitt 1.5.2 beskrivs myndighetskontakter kring enskilda vägar. Rapporten uttrycker att Lantmäteriets service har försämrats och att handläggningstider och kostnader för lantmåteriförrättningar har ökat. Servicen till allmänhet och myndigheter har förändrats över tiden och sker alltmer i digital form. Lantmäteriet är medvetna om problemet med långa handläggningstider och arbetar med att effektivisera verksamheten, se även Riksrevisionens rapport, RIR 2022:3.

Vidare anger den nu remitterade rapporten att Lantmäteriets service har försämrats. Bland annat framhålls bristen på lokala kontakter och att handläggningen sprids ut över landet. Lantmäteriet tillhandahåller rådgivning och service i ökad utsträckning i digital form. Det övergripande syftet med produktionsstyrning och nationell ärendefördelning är att kunden ska bli lika behandlad oberoende av var fastigheten är belägen. Handläggningstid och kvaliteten i förrättningen ska vara enhetlig över landet. Fördelning av ärenden för handläggning sker i turordning utifrån datum som ärendena inkommer till myndigheten och enligt en geografisk närhetsprincip.

Närhetsprincipen innebär i korthet följande. Ärenden fördelas till ett handläggningsteam så geografiskt nära de berörda fastigheterna som möjligt. En förutsättning är att det i samband med fördelningen finns tillgång till rätt kompetens i den geografiska närheten.

Historiskt (tidigt 90-tal) var verksamheten organiserad på ett annat sätt, med länsmyndigheter och viss distriktsindelning. Då utförde lantmäteriet även en mer omfattande uppdragsverksamhet och anslagsmedel fanns för rådgivningsverksamhet. Lantmäteriets möjlighet till service före en ansökan är numera begränsad, vilket bland annat beror på att resursanvändningen inom

fastighetsbildningsverksamheten måste prioriteras. Dessutom behöver risken för jäv och förtroendeskada inom myndigheten beaktas. Lantmäteriet vill särskilt framhålla att myndigheten inte kan ge råd om hur bestämmelser eller äldre beslut ska tolkas, eller bistå med att upprätta juridiska dokument inför en ansökan. I dessa fall hänvisar myndigheten till privata aktörer. Lantmäteriets fastighetsbildningsverksamhet är avgiftsfinansierad och ska ha full kostnadstäckning.

Avsnitt 5

Lantmäteriet vill förtydliga att det idag inte finns en renodlad enkel produkt som är en blåljuskarta såsom det kan framstå av rubriken i avsnitt 5.3. Rubriken kan behöva ändras till exempelvis: Gemensam bakgrundskarta för krisberedskap och blåljus. Vägnetet i Lantmäteriets kartor hämtas från 1 oktober 2021 direkt från Trafikverkets NDVB. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) rekommenderar en gemensam bakgrundskarta för krisberedskaps- och blåljusverksamheter, som innehåller ett urval av Lantmäteriets produkter. De visar även på exempel på kartanvändning och rekommenderar symboler vid skogsbrand.

Förbättringsförslag /synpunkter avseende detaljinformation

På sidan 13 i rapporten står ”Förvaltning av väg som ingår i en Ga kan enligt lagen om förvaltning av samfälligheter (SFL) endast ske i form av en samfällighetsförening.” Det stämmer inte. Enligt SFL finns två förvaltningsformer för gemensamhetsanläggningar delägarförvaltning och föreningsförvaltning (samfällighetsförening)

På sidorna 13 och 15 står att väg och även gemensamhetsanläggning kan ägas av personer. Detta kan behöva omformuleras eftersom situationen är mycket ovanlig. Normal ägs vägar och gemensamhetsanläggningar av personer i form av fastighetsägare, dvs vägen utgör oftast fast egendom.

På sidan 15, första stycket, beskrivs hur andelstal kan ändras. Det bör läggas till även 43 a § AL samt 35 § AL.

På sidan 15, första stycket, står: ”vägområde styrelsen förfogar över”. Det bör rätteligen stå föreningen, inte styrelsen.

På sidan 15 står: ”Om avtalsservitutet inte är inskrivet gäller det endast till ägarskifte. Det reglerar ej kostnadsfördelningen för förvaltningen av vägen.” Beskrivningen är förenklad och stämmer inte riktigt. Om servitutet inte är inskrivet krävs det att överlåtaren av den tjänande (upplåtande fastigheten) gör ett förbehåll för rättigheten för att den ska gälla mot nya ägare. Ett sådant förbehåll krävs inte om avtalsrättigheten är inskriven. Tanken är alltså inte att oinskrivna servitut ska upphöra att gälla vid ett ägarskifte.

I fotnot 24 på sidan 15, står: ”tre sätt” men därefter beskrivs bara två vilket torde vara det rätta.

På sidan 16 anges att ”Det är vanligt att man har svårt att få information från myndigheteter, huvudsakligen från Lantmäteriet”. Detta behöver preciseras - vilken information är svår att få? - I annat fall kan inte Lantmäteriet bemöta kritiken eller ge upplysningar.

På sidan 18 i rapporten står ”Bolagsverket registrerar näringsdrivande föreningar, allt från enkla vägföreningar till nya samfällighetsföreningar.” Det stämmer inte. Bolagsverket registrerar inte nya samfällighetsföreningar. Registreringen görs av Lantmäteriet.

Beslutande

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Susanne Ås Sivborg.

I ärendets slutgiltiga handläggning har deltagit tf verksamhetsområdeschefen Catharina Hökby, tf enhetschefen Sofie Sveningsson, funktionschefen Malin Fröjd, gruppchefen Jan Sjöhed samt juristen David Fridh, verksamhetsutvecklaren Stefan Autio, juristen Gustav Mark och lantmätaren Lennart Gustafsson, den sistnämnde föredragande.

För Lantmäteriet

Susanne Ås Sivborg

OM PERSONUPPGIFTER

När Lantmäteriet samlar in personuppgifter ska myndigheten lämna information om den behandling av personuppgifter som görs. Informationen går att hitta på hemsidan <https://www.lantmateriet.se/personuppgifter> eller genom att kontakta Kundcenter på telefonnummer 0771-63 63 63.